



עֵשׂ וְאֵתִיקָה

הידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 7 ■ סיון תש"ן ■ יוני 1990

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין. ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערכת: בית המרקליט, דינאל פריש 10 תל-אביב, 64731, טל 03-219104-5.

של מקצוע עריכת הדין, והן לצורך החלפת דעות והפרייה הדדית. אני שמח לציין, כי שררה תמימות דעים בין כל המשתתפים בדבר הצורך בהמשך קיום מפגשים מסוג זה ומיסודם.

בין הנושאים שהועלו במפגש זה כראויים לגיבוש עמדה עקרונית ומתואמת בין ועדי הלשכה השונים היה נושא הייצוג הכפול (של קונה ומוכר) בתחום המקרקעין, לרבות סוגיית הייצוג ע"י עורך-דינו של קבלן, שהיא סוגייה בעייתית שטרם נמצא לה הפתרון הראוי; נושא ההתקשרות למתן שירותי עריכת דין על כסיס קיבוצי במחיר הנופל מהתעריף המינימלי וכן נושא הפרסומת האסורה, הממשיך להעסיק רבות את ועדת האתיקה ואשר זכה לגישות שונות במחוזות השונים של הלשכה.

אני משוכנע, כי מפגש זה ואלה שיבואו בעקבותיו מהווים צעד חשוב בקידום ובייעול מערך האתיקה המקצועית בלשכה, לתועלת החברים והמקצוע בכלל, בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

י"ר ועדת האתיקה

חבר/ה יקר/ה,

חוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 קובע, כידוע, שמכות עצמאית בנושאי אתיקה מקצועית לכל אחד מוועדי הלשכה - הוועד המרכזי כמו גם הוועדים המחוזיים השונים.

מצב זה גרם, בעיקר בשנים האחרונות, למקרים בהם ועדות האתיקה גיבשו, במקרים מסויימים, גישות שונות ולעתים נתנו גם הנחיות שונות באותו נושא.

כתוצאה מכך התעורר צורך טובר והולך בהיוועצות מוקדמת, יצירת תיאום בין הוועדות השונות והשלטת אחידות, ככל הניתן, בהנחיות ובחוות-הדעת היוצאות תחת ידיהן.

ועדת האתיקה של מחוז ת"א נטלה יוזמה בעניין זה, כאשר כינסה בחודש שעבר מפגש מיוחד בהשתתפות ראשי ועדות האתיקה של הוועד המרכזי, ועד מחוז ירושלים, ועד מחוז חיפה וכמובן גם הח"מ.

במפגש הבעתי את דעתי בפני עמיתי בדבר חשיבותו של פרום כזה הן לצורך ליבון וגיבוש עמדות עקרוניות ומתואמות בנושאים שונים שעל סדר היום

ע"ד - 77

אחריותו של עו"ד מעביד לרשלנות עו"ד שכיר הנשלח לישיבת בימ"ש במקומו

האם אחריות שלוחית של מעביד למעשיו של עובד, לובשת משמעות שונה כשמדובר באתיקה מקצועית של עורכי דין? לסוגיה חשובה זו נדרש באחרונה בית-הדין המשמעותי הארצי של הלשכה בתיק בד"א

העובדות: הנאשם ייצג לקוח בערעור בפני בימ"ש מחוזי. לבקשתו, ובנוכחותו, נדחתה שמיעת הערעור לשיבה שנקבעה למועד מסויים. בהגיע מועד זה, שלח הנאשם עו"ד שכיר ממשדרו, אשר לא היה מוכן לדין ונמנע מלטעון. כתוצאה מכך ניתן פסק-דין לפיו נמחק הערעור.

מהעדויות שנשמעו בבית-הדין קמא התברר, כי עורך הדין השכיר קיבל את התיק יום לפני המועד שנקבע לדין, תוך הנחיה לבקש דחייה.

החלטת בית-הדין המחוזי: בית-הדין המשמעותי של מחוז ירושלים זיכה את הנאשם מהאשמה שיוחסה לו, בקובעו: "מסירת התיק לידיו (של העו"ד

אשר כזה אינו יכול ליפול בין הכסאות, כשכל אחד מהצדדים מתנער מאחריותו לתוצאות של הפעלה ללא הבנה.

מבחינת האתיקה המקצועית, אין מדובר באחריות שילוחית של מעביד או חבר למקצוע, אלא באחריות אישית וישירה להוראות או בקשות פסולות. בהתאם לכך, כל הדיון בסוגיה של אחריות שילוחית בעניינים אחרים נראה בלתי רלבנטי למקרה הנדון.

על יסוד האמור לעיל, הורשע המערער בעבירות הבאות:

א. אי שמירת כבוד המקצוע - עבירה לפי סעיף 53 לחוק לשכת עוה"ד, תשכ"א-1961.

ב. הפרת החובה כלפי הלקוח וכלפי ביהמ"ש - עבירה לפי סעיף 54 לאותו חוק ולפי סעיף 2 של כללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986.

עו"ד ולקוחות

ועדת האתיקה נתנה היתרים לשחרר תיקים לעשרות לקוחות עו"ד שנמלט מהארץ

פרשת בריחתו מן הארץ של עורך-דין, שנטש אגב כך את משרדו ולקוחותיו, העסיקה רבות את ועדת האתיקה בשבועות האחרונים.

לצד עשרות פניות וקריאות מצוקה שהגיעו לוועדה מצד לקוחותיו, שענייניהם - לעיתים, דחופים ביותר - נותרו ללא טיפול, פנתה לוועדה גם רעייתו, שהינה עורכת-דין במקצועה שהעסקה במשרד, וביקשה סיוע כדי למנוע נזקים מהלקוחות.

תוך זמן קצר התארגנה הוועדה לסייע בשחרור תיקיהם של לקוחות שביקשו להעביד ענייניהם לטיפול עורכי דין אחרים. לקוחות אלה הוחתמו במשרדי ועד מחוץ ת"א על כתב בוררות בקשר למחלוקת בענייני שכי"ט, אם תהיה כזו, עם משרדו של עוה"ד הנמלט וכן על התחייבות בלתי חוזרת לשלם את הסכומים שיפסוק הבורר. לאחר החתימה נתנה ועדת האתיקה היתר, בהתאם לסמכותה על-פי סעיף 27א לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, להעביר את הטיפול לעורכי דין אחרים תוך החזרת כל החומר הרלוונטי שהפקידו הלקוחות בידי אותו עו"ד לצורך הטיפול בעניינם.

מסמכי ההתחייבות של הלקוחות הופקדו בנאמנות בידי ועדת האתיקה, אשר תמשיך ותעקוב אחר ההתפתחויות בפרשה זו.

פעילותה המהירה של ועדת האתיקה זכתה לשבחים רבים מצד הלקוחות שנפגעו.

השכיר) יום לפני הדיון יש בה משום זמן סביר ומספיק להכנת התיק באורח אלטרנטיבי, הן לעניין הדחייה והן לעניין שמיעת הערעור. לא יתא מיותר גם לציין כי עוה"ד השכיר לא היה עו"ד מתחיל והיה מספיק מנוסה על מנת ללמוד את התיק באופן שיאפשר לו לטעון את טענות הערעור, כפי שאכן נתבקש לעשות בביהמ"ש המחוזי.

על פסק-דין זה הוגש ערעור ע"י הקובל - ועד מחוז ירושלים - לבית הדין המשמעתי הארצי.

החלטת בית-הדין הארצי: בית הדין (בהרכב החברים: משה ארנוב - אב"ד, אליעזר דמביץ ומשה גונר) קיבל את ערעור הקובל - ועד מחוז ירושלים - וביטל את הזיכוי. בנימוקיו קבע בית הדין:

"בין המערער והמקובל קיימת תמימות דעים בנקודה מרכזית אחת: עו"ד המופיע לדיון במגמה לבקש דחייתו, תוך התעלמות מהאפשרות שבקשתו לא תיענה ע"י ביהמ"ש ומבלי להיות מוכן לדיון במקרה אשר כזה - התנהגותו הרשלנית עולה כדי עבירה על כללי האתיקה המקצועית. מנקודת ההסכמה הנ"ל בין ב"כ הצדדים, נפרדו דרכיהם, כשבי"כ המערער תולה דברים אלה בפתחו של המשיב ואילו בי"כ המשיב מבקש להשאירם בפתחו של עוה"ד השכיר בלבד, כמעשה הערכאה הראשונה.

"אנו מאמצים את ההשקפה, כי עו"ד המופיע לדיון ומבקש דחייה תוך התעלמות מהאפשרות שבקשתו תידחה ובהיותו לבתי מוכן לדיון עצמו, גורם למחיקת הרליך. משנדחתה הבקשה לדחייה - התנהגותו הרשלנית מהווה גם עבירה על כללי האתיקה. לא רק התרשלות יש בכך, אלא גם חוסר אכפתיות וזילות, הן כלפי הלקוח ולפי כללי בית המשפט, הפרת החובה לעזור לביהמ"ש לעשות משפט, כמו גם הפרת החובה לפעול לטובת השולח בנאמנות ובמסירות.

"דברים אלה כוחם יפה לא רק לגבי עו"ד שנטל לעצמו חרות לפעול כאמור לעיל, אלא גם לגבי עו"ד עצמאי המורה לשכירו לפעול כך. זאת ועוד: אפילו היתה ניתנת הוראה כללית לטפל בתיק או הוראה ספציפית להתכונן לדיון במקרה של סירוב ביהמ"ש לבקשת הדחייה - הוראות שלפי קביעת הערכאה הראשונה לא ניתנו במקרה הנדון - עדיין תהיה שאלה, אם ההוראות ניתנו בעוד מועד, ע"מ שהיה סיפק סביר ביד השכיר להתכונן לדיון. כמוכן שקשה לקבוע מסמרות בענין זה וכל מקרה ייחתך לפי נסיבותיו המיוחדות.

"המעביד וכל עו"ד שביקש מעמיתו לפעול כאמור לעיל, ייצאו ידי חובתם רק אם נמצא שהיה ברור ומוכן בי"כ שני הצדדים לאותה הוראה או בקשה, כי זה שיופיע בדיון, נטל על עצמו להתכונן לדיון במקרה של סירוב ביהמ"ש לבקשת הדחייה וכי התיק נמסר לו בעוד מועד כנדרש להכנת ההופעה בדיון עצמו. ענין

עו"ד רשאי לרשום על שמו "שותפויות מגירה"-בתנאי שלא תהינה פעילות

שפר - טירחה

עו"ד רשאי להעביר שלישי משכ"ט לעמיתו, גם אם זה הוצא בינתיים מהלשכה

העובדות: עורך-דין העביר לעמיתו טיפול בתביעה של לקוחו, והעמית הסכים לשתפו בשלישי משכר-הטירחה שיקבל תמורת הטיפול. לימים הוצא עורך הדין הראשון מן הלשכה. לאחר הוצאתו סיים עורך הדין השני את טיפולו בתביעה וקיבל לידיו את שכר הטירחה. כידוע, סעיף 58 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, קובע:

"עורך דין לא יעסוק במקצועו בשותפות עם אדם שאינו עורך דין ולא ישתף אדם כזה בהכנסותיו... בתמורה לשירותים שיוע או תועלת אחרת לעסקו...".

בפנייתו לוועדת האתיקה שואל עורך הדין, האם הוא רשאי, לאור הוראה זו, להעביר שלישי משכר טרחתו, כמסוכס עם עמיתו, לאור העובדה כי הוצא מן הלשכה וחדל להיות עורך-דין.

חוות-דעת הוועדה: ערי"ד שהושעה או הוצא מן הלשכה רשאי לתבוע מלקוחותיו שכר טירחה עבור התקופה בה שירתם כשהיה עורך דין בפועל. על כן, אין מניעה גם במקרה שלעיל להעביר שלישי משכר הטירחה לעו"ד שהוצא.

עו"ד ועו"ד

פנייה להתייעצות אצל עו"ד אינה מקנה זכות לדרוש עיכוב הטיפול אצל עורך-דין אחר

סעיף 27(א) לכללי האתיקה המקצועית - התשמ"ו-1986 קובע, בין השאר: "לא יקבל עורך-דין, בידועין, ענין שהוא בטיפולו של עורך אחר, אלא אם כן עורך-הדין האחר הסכים לכך בכתב. ולא יסרב עורך-הדין האחר יתן הסכמתו כאמור אלא אם כן יש לו בקשר לאותו ענין חביעות או דרישות כספיות מאת הלקוח שעדיין לא נחמלא...".

התופעה של רישום "חברות מגירה" על-ידי עורכי דין, כדי להעבירן בבוא העת ללקוחות המעוניינים בהקמת חברה - ידועה ומקובלת בחוגי המקצוע.

לא מכבר נדרשה ועדת האתיקה להביע דעתה, האם רשאי עורך-דין לרשום גם "שותפויות מגירה", שבהן הוא ומזכירתו הינם "שותפים", וזאת עד להעברת השותפות על שם לקוח המעוניין בה. "רשם השותפויות", כתב עו"ד כפנייתו לוועדה, "החזיר לי את טופסי הרישום, כיוון שהיה לו ספק אם רשאי עורך-דין להיות שותף בשותפות כזו".

חוות-דעת הוועדה: בהנחה כי ברצונו של עורך דין לייסד שותפות בלתי פעילה, אשר גם שותפו לא יהיה פעיל בה, וזאת כדי להעבירה בבוא העת ללקוח מעוניין - אין כל מניעה לעשות כן, ואין הבדל בין יסוד שותפות לייסוד חברה לצורך זה.

1986

נוהל משלוח חוזר לחברי הלשכה בדבר פתיחת משרד או הצעת שירותים מקצועיים

כידוע, מתירה הלשכה לחבריה לשלוח חוזר לעמיתיהם למקצוע, אם בעניין הודעה על פתיחת משרד חדש או העתקת כתובתו, ואם בעניין הצעת שירותים מקצועיים שונים.

בעקבות שאלות רבות שהפנו חברים לוועדת האתיקה בעניין זה, ועקב הצטברות מקרים שבהם ניצלו חברים מסויימים הסדר זה לרעה, בצורה המהווה פרסומת שלא כדין - החליטה ועדת האתיקה המחוזית בת"א להעביר את הנושא לקביעת עמדה עקרונית בוועדת האתיקה שליד הוועד המרכזי של הלשכה.

לאחר שדנה בנושא ביסודיות, המליצה ועדת האתיקה המרכזית על התנאים כדלקמן למשלוח חוזר פנימי לחברי הלשכה:

- אין מניעה לשלוח יותר מחוזר אחד לשנה לחברים;
- אין מניעה להציע בחוזר לעורכי דין שלישי

באחרונה נדרשה ועדת האתיקה לתת חוות-דעת בעקבות המקרה כדלקמן:

העובדות: אדם פנה לעורך-דין והתייעץ עמו בעניין מסויים שבו הוא היה צפוי להתבע. הוא קיבל גם חוות-דעת בכתב באותו עניין. בנושא שכר-טירחה לא סוכם דבר, והעצדים נפרדו כאשר עורך הדין הניח שעם הגעת התביעה הוא יתבקש להמשיך ולטפל בה.

כעבור פרק זמן קצר הגיעה אמנם התביעה, אך אותו אדם פנה לעורך-דין אחר לקבלת שירותיו. עורך הדין השני אינו יודע על פניית לקוחו לעו"ד אחר, קודם שפנה אליו.

בינתיים מסרב האדם לשלם שכר לעו"ד הראשון. שואל עו"ד בפנייתו לוועדה: "האם אני רשאי לפנות לעו"ד השני ולבקשו שלא להמשיך לטפל בלקוח כל עוד לא יסדיר את עניין שכר-הטירחה המגיע לי? האם פנייה כזו בכלל מותרת והאם עו"ד השני חייב להענות לה?"

חוות-דעת הוועדה: התייעצות עם עורך-דין אינה נחשבת ליעניין שבטיפולו של עו"ד אחר, כלשון סעיף 27(א) לכללי האתיקה. לפיכך, אין עורך הדין שנתן את הייעוץ הראשוני רשאי לפנות לעו"ד המקבל את הטיפול בעניין שלנו התייעצו, ולבקשו לעכב את הטיפול עד להסדרת שכרו, דהיינו עד למתן כתב שתורו בידי הלקוח.

על כן כל שנתר בידי עורך-הדין הראשון, במקרה זה, הוא לתבוע שכר ראוי בעד ההתייעצות.

הוא מיוצג - בהסכמת בא כוחו. במקרה זה, כל עוד לא זומן המתווך לעדות על-ידי הצד שכנגד וכל עוד לא ידוע למבקש כי הצד-שכנגד פנה אליו בעניין זה - אין מניעה לבוא עמו בדברים.

מכתב למעוררים

"יפעלו" או "תפעלנה" - הערות על אתיקה ולשון בשירות מקצוע המשפט

"קראתי את פנייתו לחברים של עו"ד עמוס נצר בגליון 4 של "עט ואתיקה", ובה כתוב בפיסקה השלישית: "... שאלות-יסוד אלה תידונה, תלובנה ותישקלנה..."

"הרשו לי להפנותכם למאמרי ב"הפרקליט" שנה ה', מחדש ספטמבר 1948 (הראשון בסידרה של "הערות לשוניות" שפרסמתי אז בבטאון זה) על השימוש בצורה "יפעלו" במקום "תפעלנה".

"אציין, כי גם מנסח החוקים דאז במשרד המשפטים אימץ את הצעת, ומאז הצורה "תפעלנה", בלשון רבות בנות שלישי בעתיד אינה מקובלת בדרך כלל בתחיקה, ויש לנקוט לשון רבים, דהיינו "יפעלו", "ילובנו", "ידונו".

שמואל קול (קולודני), עו"ד

תגובת עו"ד עמוס נצר:

"אמנם לעריכה הלשונית של הגליון אינני אחראי בלעדית, אולם פטור בלא כלום אי אפשר. לכשעצמי הבינותי כי צורת הריבוי שהשתמשת בה "כשרה" היא בשפה העברית. האמת היא שאמון אני על ברכי גירסא דינקותא שלי, כשהמדקדק והלשונאי ד"ר אשר וייזר ז"ל לימדני בגמנסיה הרצליה ו"הפך עולמות" כשמישהו עירבב את ריבוי הנקבה בריבוי הזכר. ניתנת האמת להיאמר, כי לפעמים כשאתה קורא משפט בכתב תביעה או בכתב הגנה, הרי מתקומם אתה מול השפה המחוספסת ונעדרת כל תחביר הגיוני שבו. הייתי מעז לומר, שפיתחנו לעצמנו בחיינו המשפטיים מעין "זירגון" משפטי שאדם מיושב מן הצבור, אשר נגר והתפתח בבית הספר העברי, מתקשה מאד להכינו (ואין אני מדבר רק על הנושא של המשפט לכשעצמו), מחמת השוני שבין השפה המשפטית ככזו ובין השפה העברית המוכרת לנו מזה דורות רבים. לעתים נדמה לי, כי לפנינו שתי לשונות שונות ונפרדות ממש זו מזו.

אסיים בתקווה כי גם בתחום המשפט תשוב העדנה ללשון העברית בטהרתה, כפי שהיינו רוצים.

עו"ד זה הצד-שכנגד

עו"ד רשאי לפנות לגורם הנזכר בכתב-טענות של צד-שכנגד כל עוד לא זומן על ידו לעדות

העובדות: עו"ד הגיש בשם לקוחו תביעה משפטית לביטול עסקת מקרקעין. בכתב ההגנה שהוגש על-ידי הנתבע צוינה עובדה מסויימת בקשר למשרד תיווך, ובי"כ התובע מבקש לקבל אינפורמציה מסויימת ממנו. לבי"כ התובע לא ידוע כי הצד-שכנגד זימן את בעל המשרד לעדות, אך אין הוא שולל אפשרות שהדבר יקרה בעתיד. האם הוא רשאי לפנות היום לאותו משרד מבלי להסתכן בעבירה על כללי האתיקה?

חוות-דעת הוועדה: על-פי סעיף 37(ב) לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, מנוע עו"ד מלבוא בדברים עם אדם העומד, לפי ידיעתו, להעיד במשפט מטעם הצד שכנגד, אלא בהסכמת הצד-שכנגד, ואם